

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Årsredovisning 2010

Västra Kornakärret i Fasterna socken är en sidvallsäng som ner mot sjön Kornan övergår i ett slätterkärr. Stiftelsen har på uppdrag av Norrtälje kommun under 2010 genomfört en uppföljning av vegetationen. I provrutor karterades arttäthet och täckningsgrad av kärlväxter. Syftet var att följa upp förändringar av vegetationen efter den restaurering som gjordes under åren 2007 - 2010. Restaureringen genomfördes av Norrtälje kommun som ett LONA-projekt. Fotografiet visar Västra Kornakärret ner mot sjön Kornan den 15 maj 2010.		Fältgentiana växer i de mest artrika slätterängarna och naturbetesmarkerna och är en indikatorart för dessa typer av marker. Under 2010 genomförde stiftelsen en inventering av 15 lokaler med fältgentiana i Norrtälje kommun. Målet var bl. a. att öka kunskapen och att ta fram skötselråd för områdena. Fotografi från Södermarken i Häverö socken den 8 september 2010.
Den 8 juni 2010 arrangerades en exkursion för stiftelsens styrelse och personal samt ledamöter i Miljörådet i Norrtälje kommun. Vid Broströmmen visade Karin Beronius upp delar av strömmens djurliv. Därefter vandrade man söderut mot Hov där lunch intogs i Åsa Wärlinders trädgård. Fotografi den 8 juni 2010.	Norrtälje Naturvårdsstiftelse förvaltar Färsna gård och har sitt kontor i mangårdsbyggnaden. Färsna gård är öppen för besök året runt där man kan titta på djur, besöka utställningar, fika på caféet eller ströva i de skogar och betesmarker som omger gården. Fotografi från midsommarfirandet den 17 juni 2009.	Naturvårdsstiftelsen startade 1995 projekt Mnemosynefjäril som syftar till att rädda den starkt hotade fjärilen från att försvinna från kommunen. Sedan starten har stiftelsen genomfört årliga inventeringar. Resultatet av 2010-års inventering visar att den totala populationen uppgår till ca 135 individer Fotografi den 7 juni 2010.
Under året har stiftelsen på uppdrag av Norrtälje kommun utfört slätter och höbärgning på slätterängen Libbersmora i Rimbo socken. Ängen omfattar 1,85 ha och restaurerades av Norrtälje kommun som ett LONA-projekt under åren 2005 - 2010. Fotografi den 29 april 2011.	Stiftelsen har under året varit ansvarig för Leader-Uross projektet Nystart av Färsna gård, som syftar till att göra Färsna gård till ett fungerande naturcentrum i tätortsnära miljö. Ett vindskydd har byggts på åkerholmen strax nordost om Färsna gård. Fotografi den 16 oktober 2010.	
Kornamossens naturreservat är ett skogs- och våtmarksområde beläget i norra delen av Fasterna socken. Under de senaste åren har länsstyrelsen satsat på att bygga spänger i reservatet. Stiftelsen har ansvaret för att utföra tillsyn av naturreservatet. Under åren 2009 - 2010 har stiftelsen lagt ut och följt upp provrutor i två rikkärr i reservatet. Syftet är att följa de förändringar som sker i vegetationen när slätterhävden av kärren har återupptagits. Fotografi den 8 sept 2010.		I LONA-projektet Informationsmaterial om lokal naturvård har stiftelsen i samarbete med Norrtälje kommun bl a. tagit fram broschyrer över de kommunala naturreservaten.

Text: Magnus Bergström
Fotografier: Anna Westerlund (s. 3 de två nedersta)
Lotta Andersson (s. 4, 5 och de två centralt på omslaget)
Maria Ericsson (s. 6 de två översta)
Elisabeth Hedin (s. 7 näst längst ner)
Maria Pettersson (s. 8, 13, 14 och 15)
Henrik Josefsson (s. 11)
Magnus Bergström (övriga fotografier)
Layout och kartor: Magnus Bergström
Tryck: Affärstryckeriet Norrtälje 2011
Upplaga: 100 ex

Årsredovisningen kan beställas från Norrtälje Naturvårdsstiftelse, Färsna gård, 761 73 NORRTÄLJE, tel nr: 0176 - 184 02, 184 07, e-post: norrtalje@naturvardsstiftelse.se eller laddas ner från vår hemsida www.naturvardsstiftelse.se.

Rapporten bör citeras: Bergström, M. 2011: Norrtälje Naturvårdsstiftelse. Årsredovisning 2010.

Verksamhetsberättelse 2010

Under 2010 har stiftelsen fortsatt sitt arbete med att etablera Färsna Naturcentrum på Färsna gård. Naturcentrum ska vara ett besöks-, informations- och utbildningscentrum för aktiviteter knutna till naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård, djurhållning samt småskaligt jord- och skogsbruk. Arbetet startade när stiftelsen flyttade sin verksamhet till Färsna gård under 2009. Flytten gjordes möjlig genom ett avtal mellan stiftelsen och Norrtälje kommun som innebär att Norrtälje Naturvårdsstiftelse har ansvaret för förvaltningen av Färsna gård, för egen del kan nyttja gården och där etablera Färsna Naturcentrum. Avtalet omfattar ett femtontal byggnader och ca 100 ha skog, åker, betesmark och gårdsplan. Satsningen har inneburit att stiftelsen har utökat sin personalstyrka.

Många projekt har under året pågått vid Färsna gård. Stiftelsen har varit ansvarig för Leader-Uross projektet Nystart av Färsna gård, som syftar till att göra Färsna gård till ett fungerande naturcentrum i tätortsnära miljö. Naturdagar med utomhuspedagogisk verksamhet har genomförts under i princip hela året. Projektet Nordplus är ett utbildningssamarbete mellan naturskolor runt Östersjön. Under en vecka besöktes Färsna Naturcentrum av 20 pedagoger från Estland, Lettland och Litauen. Under året påbörjades LONA-projektet Naturen en väg till integration som syftar till att sprida kunskap och skapa intresse för naturen för invandrare som en prioriterad målgrupp. I ett Leader-Uross microstöd projekt togs ritningar fram för att kunna återuppbygga magasinet som lokal för pedagogisk verksamhet. I ett annat LONA-projekt har vi tagit fram en utställning som finns i Färsna gård.

Under året har stiftelsen fortsatt sitt arbete med olika slags naturvårdsprojekt som omfattar arter som är hotade och naturtyper som har höga naturvärden. Stiftelsen har arbetat med de långsiktiga projekten som berör mnemosynefjäril, asknätfjäril, stor tofsäxing, gulyxne och hartmansstarr. Vi gjorde under året även en inventering av fältgentiana i Norrtälje kommun. Stiftelsens arbete är viktigt för att rädda kvar dessa arter i Roslagen. Naturvårdsstiftelsen har under 2010 även arbetat med inventering av gamla skyddsvärda träd, utarbetat skötselplaner samt ansvarat för skötsel av rikkärr, slåtterängar och havssträndängar. Arbetet med att utföra tillsyn i naturreservat har fortsatt.

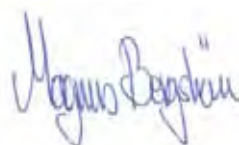
Under året har stiftelsen även fortsatt sitt arbete med projektet om slåtterängar inom ramen för EU-programmet Central Baltic. Projektet sprider kunskaper om natur- och kulturvärden i gamla slåtterängar och hur man bäst sköter dem för att bevara värdena.

Många av projekten har kunnat förverkligas genom statens satsningar på Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) och Lokala naturvårdssatsningen (LONA). För kunna bedriva verksamhet behöver Norrtälje Naturvårdsstiftelse fortsatt stöd från finansiärer och bidragsgivare. Vi vill tacka de som ekonomiskt har möjliggjort vårt viktiga arbete under 2010.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Kurt Pettersson
Ordförande

Magnus Bergström
VD

Innehållsförteckning

Verksamhetsberättelse 2010

Färsna gård	3
Norrtälje Naturcentrum	4
Integration och naturdagar	5
Utställning och broschyrer	6
Skötselplaner	7
Slätterängar	8
Skötsel av områden	9
Mnemosynefjäril	10
Asknätfjäril	11
Gulyxne	12
Hartmansstarr	13
Stor tofsäxing	14
Fältgentiana	15
Övriga arbetsuppgifter	16
Information	16
Styrelsen och personal	18

Bokslut 2010

Resultaträkning	21
Balansräkning	22
Redovisningsprinciper och bokslutskommentarer	24
Noter	25
Underskrifter	27
Revisionsberättelse	28

Färsna gård

Norrtälje Naturvårdsstiftelse och Norrtälje kommun undertecknade 2008 ett avtal om Färsna gård. Avtalet innebär att Naturvårdsstiftelsen har ansvaret för förvaltningen av Färsna gård, för egen del kan nyttja gården och där etablera Färsna Naturcentrum. Mangårdsbyggnaden får användas för den egna verksamheten. Avtalet omfattar ett femtontal byggnader och ca 100 ha skog, åker, betesmark och gårdsplan. Färsna gård är belägen ca 2 km norr om i Norrtälje stads centrum.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse flyttade sitt kontor från Roslagsmuseet i Norrtälje stad till Färsna gård den 1 april 2009. Kontoret är beläget i den gamla mangårdsbyggnaden som är från 1887. Norrtälje kommun hade inför flytten renoverat mangårdsbyggnaden och anpassat den till stiftelsens verksamhet. Hyresgäster i mangårdsbyggnaden har under 2010 varit Skogsstyrelsens Norrtäljekontor och kontoret för Leader UROSS. Stiftelsen hyr ut Tupplidret, arrendatorbostad, ladugård, stall m. m. samt åker- och betesmark till Färsna 4H och logen till Veterantraktorklubben Norrtälje.

En lång rad andra föreningar och organisationer är också verksamma vid Färsna gård; Roslagens Naturskyddsförening, Roslagens Ornitologiska Förening, Roslagens Geologiska Förening, Studieförbundet Roslagen, TioHundra (omsorgen) och Rodengymnasiets särskola. Det totala besöksantalet vid Färsna gård uppskattas till 15 000 personer per år.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har under året varit ansvarig för Leader-Uross projektet *Nystart av Färsna gård*, som syftar till att göra Färsna gård till ett fungerande naturcentrum i tätortsnära miljö. Även Färsna 4H, Studieförbundet Roslagen och Roslagens Geologiska Förening medverkar i projektet som genomförs under åren 2009 - 2012.

Under 2010 har projektet byggt det första vindsyddet som används flitigt vid naturdagar och fortbildningar. Røjningar har gjorts för en viltvårdsstig och plats har beretts för informationsskyltar och demonstrationsfällor. Två jaktorn har placerats ut, varav ett är försett med ramp och räcken och tillgängligt även för besökare med rörelsehinder. Tornet är placerat med god utsikt över Färsna gårds åkermarker, och chanserna är goda att man kan se både fågel och vilt. I samarbete med Roslagens Ornitologiska Förening har en fågelmatningsstation och en utställning av fågelholkar satts upp. Planer finns att anlägga en fågelslinga med information om fåglar.

Naturvårdsstiftelsen har under året drivit en hemsida för Färsna gård (www.farsnagard.se) där information ges om de olika organisationernas verksamhet vid gården. Lotta Andersson och Susanne Jansson ansvarade för arbetet med Färsna gård under 2010.

Mangårdsbyggnaden på Färsna gård har under 2010 utgjort kontor för Norrtälje Naturvårdsstiftelse, Skogsstyrelsen och Leader UROSS. Fotografi den 24 maj 2007

Vid Färsna gård finns plats för spontanbesök av dagisgrupper och skolklasser som kan fika och grilla korv. Fotografi den 16 maj 2007.

Midsommar firas traditionsenligt med rest midsommarstång framför mangårdsbyggnaden vid Färsna gård. Fotografi den 17 juni 2009.

Färsna naturcentrum låter ibland deltagarna vara med i arbetet på gården. Fotografi den 6 april 2011.

Susanne Jansson och Anna Westerlund tillsammans med pedagoger från Estland, Lettland och Litauen i Nordplusprojektet. Fotografi den 20 augusti 2010.

Att lära sig göra upp eld ingår som en del i undervisningen under en naturdag. Fotografi den 8 september 2010.

Teori och praktik kopplas samman i upplevelser och aktiviteter utomhus. Här arbetar eleverna med primitivt bygge och teknik. Fotografi den 7 okt 2010.

Den anlagda trädgården vid mangårdsbyggnaden används vid undervisningen vid Färsna Naturcentrum. Fotografi den 26 maj 2010.

Färsna Naturcentrum

Norrtälje Naturvårdsstiftelse etablerade under 2009 Färsna Naturcentrum på Färsna gård. Syftet är att skapa ett besöks-, informations- och utbildningscentrum för aktiviteter knutna till naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård, djurhållning samt småskaligt jord- och skogsbruk. Tyngdpunkten ligger på utomhuspedagogik för barn och ungdomar.

Under 2010 har stiftelsen arrangerat 31 st Naturdagar och Naturguidningar där totalt 682 elever har medverkat. Naturdagarna var upplagda i dialog med lärarna, så att de passade in i läroplanen och aktuella teman i Naturdagarna. Det har t. ex. rört sig om skog och historia, natur och rörelse, natur och matematik, överlevnadsövningar, artkunskap, hälsa och matlagning.

Undervisning i praktiska moment i naturkunskap har genomförts vid 16 tillfällen för elever vid Norrtälje teknikgymnasium. Under året har 110 lärare genomgått fortbildning i utomhuspedagogik vid Färsna Naturcentrum. Teambuilding och konferens med inriktning mot natur och friluftsliv har genomförts vid sex tillfällen med 145 deltagare. Projektet *Nordplus* är ett utbildningssamarbete mellan naturskolor runt Östersjön. Under en vecka besöktes Färsna Naturcentrum av 20 pedagoger från Estland, Lettland och Litauen.

I ett Leader-Uross microstöd projekt togs ritningar fram för att kunna återuppbygga magasinet, vilket hade ursprung från 1700-talet. Tanken är att det nya magasinet ska kunna användas för pedagogisk verksamhet på Färsna gård.

Naturvårdsstiftelsen medverkade med sin utställning på Veterantraktorklubbens årliga evenemang *Veterantraktorernas dag* på Färsna gård den 14 augusti. Besöksantalet under dagen uppgick till ca 2 500 personer.

Den 18 september arrangerades *Färnsdagen* med ca 400 besökare. Studieförmedlingen inledde med svampexkursion under ledning av Per Holmberg. Färsna 4H visade kaninhoppning och ponnyridning och caféet i Tupplidret var öppet. Roslagens Geologiska Förening arrangerade Geologins dag med stenutställning. Roslagens Ornitologiska Förening visade fågelmatningsstationen och olika fågelholkar. Naturvårdsstiftelsen erbjöd barn och vuxna att prova på forntida flätteknik och göra spännande undersökningar av småkryp. Norrtälje Naturvårdsstiftelse och Roslagens Naturskyddsföreningen visade lieslätter och hässjning.

Den 27 november arrangerades *Julmarknad på Färsna* där besökarna fick ta del av gårdens djur, utställningar, marknadsstånd, utställning, barnaktiviteter m.m. Besöksantalet var ca 400 personer.

Integration och naturdagar

Under året påbörjades LONA-projektet *Naturen en väg till integration*. Bakgrunden att många av Sveriges invånare har bakgrund från ett annat land. Deras erfarenheter och kunskaper om naturen är ofta av ett helt annat. Det finns anledningar till varför det inte kan kännas naturligt och tryggt att vistas i naturen t.ex. kan de i Sverige dominerande skogarna upplevas som en helt okänd miljö att vara i, klimatet i Sverige är inte alltid lockande och det kan finnas en rädsla för vilda djur.

Syftet med projektet är att sprida kunskap och skapa intresse för naturen för invandrare som en prioriterad målgrupp. Naturen är en stor del av den svenska kulturen och stiftelsen vill skapa tillfällen för positiva naturmöten för alla på sina egna villkor.

Färsna Naturcentrum erbjuder i projektet utflykter och naturdagar för människor som är ovana att vistas i svensk natur. Invandrare är en prioriterad målgrupp att erbjuda positiva naturmöten då de generellt är mindre ute i svensk natur. I naturen kan invandrare hitta identifikation till sitt eget hemlands natur, som liknande träd eller känslan av värmen från en öppen eld. Genom aktiviteterna sker en integration genom kunskap och trygghet med den nya naturen. I projektet har stiftelsen genomfört fyra naturdagar och en höstutflykt för Lommarskolans internationella klasser.

Stiftelsen Idéer för Livet stödjer integrationsprojektet och har lämnat bidrag till stiftelsens ansökan om *Positiva vinterupplevelser till ALLA barn och ungdomar*. Bidraget har gjort det möjligt för stiftelsen att kunna inköpa snöskor, stavar och en del kläder, för att ta ut barn och ungdomar vintertid.

Under året påbörjades LONA-projektet *Naturdagar vid Färsna Naturcentrum*. Syftet är att skapa processer för lärande om natur och miljö i Norrtälje kommun och bidra till kunskapsutveckling och lärande i främjandet av långsiktig naturvård. Målet är också att dagarna ska ge naturkänsla, miljöengagemang och ökad hälsa för barn och ungdomar. Projektet innebär att stiftelsen kan fortsätta sin satsning på att arrangera Naturdagar under åren 2010 - 2013.

Projektet innefattar också uppbyggnad av tre uteklassrum förlagda till olika naturtyper. Dessa ska öka intresset för utomhuspedagogik och att låta barn och ungdomar lära med alla sinnen i autentiska naturmiljöer.

Anna Westerlund, Lotta Andersson och Susanne Jansson ansvarade för Färsna Naturcentrum under 2010 vilket finansierades av Roslagens Sparbanks Stiftelser, Lokala naturvårds-satsningen (LONA), Nordiska ministerrådet, Norrtälje Naturvårdsstiftelse och inbetalda avgifter.

Anna Westerlund berättar om LONA och integrationsprojektet vid det nybyggda vindskyddet. Fotografi den 16 oktober 2010.

Höstutflykt i skogen vid Färsna gård med barn och föräldrar från Lommarskolans internationella klass. Fotografi den 11 april 2011.

Anna Westerlund och barn undersöker småkryp och annat i naturbetesmarken vid Färsna gård. Fotografi den 28 september 2010.

Plantering av skog ingår ibland som en del i naturdagarna. Fotografi den 11 maj 2011.

En flyttbar skärmutställning som visar olika teman om bl. a. skyddade områden, olika naturtyper och stiftelsens verksamhet fanns utställd i Färsna gård.

Elisabeth Hedin informerar om stiftelsens verksamhet på konferensen Flora- och faunavård 2010 som arrangerades av ArtDatabanken i Uppsala den 28 april.

I projektet togs broschyrer fram över de kommunala naturreservat (inklusive Borgmästarholmen) som saknade informationsbroschyrer.

Även broschyrer över fridlysta växter och djur i Norrtälje kommun, kommunens naturvårdsarbete och Norrtälje Naturvårdsstiftelse togs fram i projektet.

Utställning och broschyrer

Norrtälje Naturvårdsstiftelse slutförde under 2010 projektet *Informationsmaterial om lokal naturvård* vilket ingår i den Lokala naturvårdssatsningen (LONA). Projektet genomfördes i samarbete med Norrtälje kommun. Syftet är att öka kunskapen om kommunens naturvärden och kulturvärden, kommunens och stiftelsens arbete med naturvård, de kommunala naturreservaten och andra värdefulla friluftsområden samt fridlysta växter och djur.

En flyttbar skärmutställning bestående av nio skärmar med följande teman togs fram:

- Skyddade områden (kommunens 71 naturreservat)
- Odlingslandskapet
- Skogen
- Myren
- Sjöar och vattendrag
- Kust och skärgård
- Färsna gård
- Naturens doldisar (rödlisterade arter)
- Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Utställningen har under året varit utställd på Färsna gård, i kommunhuset samt på konferensen Flora- och faunavård.

Broschyrer framställdes över kommunala naturreservat:

- Fäviksgrundets naturreservat
- Linkuddens naturreservat
- Marums naturreservat
- Oxnäsets naturreservat
- Rönnskärs udde naturreservat
- Rörviks naturreservat

Därutöver framställdes en broschyr om Borgmästarholmen, Norrtälje kommuns naturvårdsarbete och verksamheten i Norrtälje Naturvårdsstiftelse. En särskild, lite större broschyr, togs fram som presenterar de fridlysta växter och djur som förekommer i Norrtälje kommun.

Det finns ett behov av att nå ut med information om Roslagens naturvärden och kulturvärden och det naturvårdsarbete som bedrivs av Norrtälje kommun och Norrtälje Naturvårdsstiftelse. Viktiga målgrupper är skolor, allmänheten, politiker, andra aktörer inom naturvärden och kulturmiljövården.

Broschyrerna finns tillgängliga vid naturreservaten, på biblioteken, i kommunhuset, på Färsna gård och går även att ladda ner som pdf-filer via kommunens och naturvårdsstiftelsens webbplatser.

Magnus Bergström och Maria Ericsson ansvarade för projektet under 2010 vilket finansierades av Lokala naturvårdssatsningen (LONA), Norrtälje kommun och Norrtälje Naturvårdsstiftelse.

Skötselplaner

På uppdrag av Norrtälje kommun har stiftelsen, inom ramen för den Lokala naturvårdssatsningen (LONA), under 2010 slutfört arbetet med att ta fram skötselplaner för skogen och kulturmarkerna vid Färsna gård, skogsområdet Näset i Rimbo, skogen mellan Svanberga och Erken samt skogen på Vätö huvud. Skötselplanerna skall ligga till grund för inrättande av kommunala naturreservat. Skötselplanerna finns publicerade i Norrtälje kommuns serie *Naturvård i Norrtälje*.

Färsna gårds marker omfattar ca 100 ha och består av gårdsmiljön, kultur- och skogsmarker. I de gamla beteshagarna finns en rik flora med bl. a. Adam och Eva och jungfrulin. Delar av Färsnas skogar är nyckelbiotoper och här finns såväl äldre orörda granskogar som äldre sumpskogar. Arter som påträffats är ullticka, gammelgranslav, rostfläck, platt fjädersmossa, talticka och rödgul trumpetsvamp. Skötselplanen framställdes av Maria Ericsson.

Skogsområdet Näset är en bred udde som sträcker sig ut i sjön Syningen strax norr om Rimbo. Området omfattar ca 100 hektar. Dess betydelse som närströvsområde är viktig. Näset består till största delen av barrskogsmiljöer. På västra sidan finns en lövskog med bland annat ek som tidigare varit betad. I norr vid stranden finns en klibbalstrandskog. På östra sidan finns en restaurerad ekhage. I området finns nyckelbiotoper. I området finns arter knutna till ved bland annat lunglav, korallblylav, grymig gelélav, grön sköldmossa, platt fjädersmossa och stor aspticka. Skötselplanen framställdes som genom ett examensarbete av Isabelle Eriksson.

Vid Svanberga i Estuna socken finns en bred udde som går ut i sjön Erken. Den består av barrskogar och lövskogar och omfattar ca 27 hektar. Västra halvan av udden domineras av gran med inslag av gammal asp. Östra delen är mer av lundartad karaktär. Trädskiktet är olikåldrigt och domineras av asp med inslag av gran och al med enstaka lind, lönn, alm, ask björk och ek. Några mindre kärr finns i skogsbeståndet. Marken är kalkrik och här växer trolldruva, tandrot, vårärt, långsvingel, storrams, sårläka och underviol. Arter knutna till död ved är grön sköldmossa och stor aspticka. Skötselplanen framställdes av Elisabeth Hedin.

Vätö huvud är benämningen på den norra udden på Vätö. Den sparades i samband med expoateringen av norra Vätö på 1960- och 1970-talen. Området omfattar ca 50 hektar. Större delen av området är nyckelbiotop och består av hällmarkstallskog, barrskog och lövskog. Det finns många gamla spärrgreniga aspar och ekar i området samt mycket lågor och död ved. I området finns rödlistade arter som aspfjädersmossa, aspgelélav, lunglav och oxtungssvamp. Markfloran är rik med och myskmadra. Skötselplanen framställdes av Isabelle Eriksson och Elisabeth Hedin.

Den gamla körvägen vid Färsna gård slingrar mellan flera värdefulla naturbetesmarker. Fotografi den 24 maj 2007.

På Näsets östra sida vid sjön Syningen finns en restaurerad ekhage. Näset är belägen i anslutning till Rimbo samhälle. Fotografi den 16 maj 2010.

Yngre lövdominerad skog vid den breda udden som skjuter ut i sjön Erken vid Svanberga. Fotografi den 25 maj 2010.

Lunglav växer på flera lövträd i skogarna på Vätö huvud. Fotografi den 5 okt 2008.

Demonstration av lieslåtter, räfsning och höhässjning gjordes av Lars Fredin på Färsna gårds marker den 18 september 2010.

Kunskaper om lövängar och hamling av lövträd visades av Gunnar Lodin i Riddersholms naturreservat den 2 oktober 2010.

Gunnar Lodin demonstrerade tekniken att bygga en trägårdsgård med traditionell teknik på Färsna gård den 23 oktober 2010.

Besökare lyssnar på Ylva Berry från länsstyrelsens lantbruksenhet som berättade om hur man finansierar skötsel av slåtterängar. Färsna gård 2 december 2010.

Slåtterängar

Under 2010 påbörjade Norrtälje Naturvårdsstiftelse projektet *Bevarande och skötsel av kustnära kalkrika kulturmarker*. Projektet pågår fram till 2013 och dess syfte är att öka kunskapen om de slåttermarker som finns i Roslagen som idag växer igen och försvinner alltmer.

Målet är att allt fler slåttermarker ska skötas för att bevara det öppna kulturlandskapet och den biologiska mångfalden. Seminarier och fältdemonstrationer kommer under 2010 och 2011 att anordnas som handlar om slåttermarkers historia, natur- och kulturvärden och olika skötselmetoder. Seminarierna och fältdemonstrationerna riktar sig till alla som är intresserade av slåttermarker och hur de kan skötas.

Projektet ingår i ett internationellt samarbetsprojekt mellan Sverige, Finland och Estland. Projektet är till 75 % finansierat med EU-medel från EU-programmet Central Baltic, INTER-REG IV A programme 2007-2013.

Naturvårdsstiftelsen har medverkat i ett arbetsmöte på Ösel i Estland den 25 - 27 augusti och själva arrangerat ett arbetsmöte i Rånäs den 18 - 19 november 2010. En dags seminarium följdes av en exkursion till Carlbergs slåtteräng, Västra Kornakärret, Kornamossen, Libbersmora ekbacke och Karby ekhage. Exkursionen finns berättad i ord och bild av Iiro Ikonen på bloggen <http://vspmy.vuodatus.net/>.

Under 2010 har följande seminarier genomförts:

- Roslagens kulturlandskap - hur ser det ut idag? Magnus Bergström, Maria Pettersson den 15 april.
- Slåttermarker - en bortglömd skattkammare. Roger Svensson den 27 maj.
- Restaurering av slåtterängar - hur gör man? Gunnar Hammar den 17 juni.
- Finansiering för skötsel och restaurering av slåtterängar. Ylva Berry den 2 december.

Under 2010 har följande fältdemonstrationer genomförts:

- Slå med lie och hässja - se och lär! Lars Fredin den 18 september.
- Hamling - vad, när, hur och varför? Gunnar Lodin den 2 oktober.
- Trägårdsgård - se och lär! Gunnar Lodin den 23 oktober.

Totalt har 122 personer deltagit på aktiviteterna under 2010. Under 2011 fortsätter projektet med flera fältdemonstrationer och seminarier samt publicering av en rapport.

Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2010 vilket finansierades av INTERREG IV A, Lokala naturvårds-satsningen (LONA) och Norrtälje Naturvårdsstiftelse.

Skötsel av områden

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har sedan 1992 arbetat med att restaurera och utföra naturvårdsskötsel av slätterängar, lövängar, rikkärr, naturbetesmarker och havsstrandängar med höga naturvärden.

Stiftelsen är inte markägare utan har överenskommelser med fastighetsägare om att skötsel kan genomföras eller så utförs skötseln på uppdrag av t.ex. länsstyrelsen eller kommunen. Flera av områdena har blivit skyddade som Natura 2000-områden. Den praktiska skötseln av områdena utförs av anlidade lokala entreprenörer, stiftelsens eget arbetslag och när det gäller Maran Roslagens Naturskyddsförening.

Slätterängar är en av våra mest artrika naturtyper. I Norrtälje kommun fanns år 1866 nästan 26 000 ha slätter- och lövängar, d.v.s. lika stor areal som idag finns av åker i kommunen. Slätterängarna har i stort sett försvunnit och idag finns bara ca 35 ha kvar i kommunen. Under året har stiftelsen ansvarat för skötseln av de egna slätterängarna Kråkhättan i Roslags-Bro socken, Kapellskär, Trollskäret och Eknäset i Rådmansö socken samt havsstrandängen Djävulsviken i Vaddö socken (totalt 2,23 ha) och rikkärren Kista hav, Maran och Södersjön (totalt 1,55 ha). Åtgärderna har bestått av slätter och höbärgning vilka har finansierats av EU:s jordbruksstöd, Länsstyrelsen i Stockholms län och Skärgårdsstiftelsen.

På uppdrag av Norrtälje kommun har stiftelsen utfört slätter och höbärgning på slätterängen Libbersmora i Rimbo socken (totalt 1,85 ha).

Under 2010 har stiftelsen på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län gjort en översyn av staket i naturbetesmarken Öbacken i Närtuna socken.

I nedanstående tabell redovisas de rikkärr, slätterängar och havsstrandäng där Naturvårdsstiftelsen har ansvarat för naturvårdsskötseln under 2010.

Område	Naturtyp	Areal (ha)
Kista hav, Vaddö sn (N2000)	Rikkärr	1,13
Maran, Vaddö sn (N2000)	Rikkärr	0,21
Södersjön, Lohärad sn (N2000)	Rikkärr	0,21
Kråkhättan, Roslags-Bro sn (N2000)	Slätteräng	0,50
Libbersmora, Rimbo sn	Slätteräng	1,85
Kapellskär, Rådmansö sn	Slätteräng	0,36
Trollskäret, Rådmansö sn	Slätteräng	0,47
Eknäset, Riddersholm (NR, N2000)	Slätteräng	0,10
Djävulsviken, Vaddö sn	Havsstrandäng	0,80
summa		5,63

Eknäset är en ytterst liten slätteräng i Riddersholms naturreservat. Ängen hyser en stor population av hartmansstarr. Fotografi den 11 juni 2007.

Kråkhättans slätteräng i Roslags-Bro socken utgörs av en långsmal äng omgiven av barrskog. Fotografi den 10 september 2010.

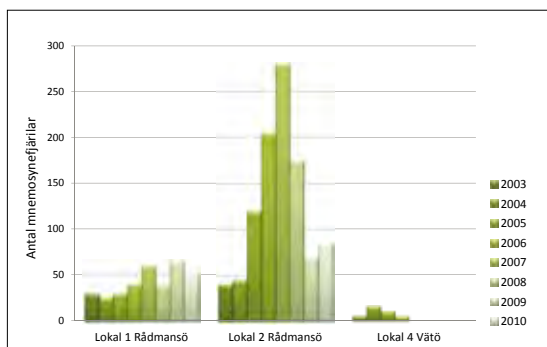
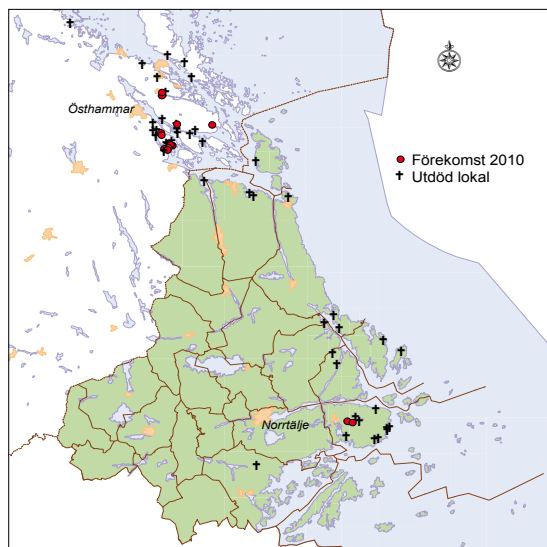
Libbersmora i Rimbo socken är en slätteräng belägen vid sjön Syningen. På ängen står flera mycket gamla och grova ekar. Fotografi den 9 maj 2011.

Slätterängen vid Kapellskär är växtplats för stor tofsäxing och många andra arter. Fotografi den 7 juni 2010.

Mnemosynefjärilen är ljus med mörka vingfläckar. Vingbredden är 55 - 68 mm. Fjärilen finns i småskalig buskrik ängs- och hagmark med värdväxten nunneört. Mnemosynefjärilens utbredning är starkt minskande och den saknas helt i stora delar av sitt tidigare utbredningsområde i Europa. Främsta hotet utgörs av upphörande bete och slåtter som orsakar igenväxning. Mnemosynefjärilen klassas i Sverige som starkt hotad (EN). Den är fridlyst och omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Tidigare förekom arten i flera landskap från Skåne och Blekinge, längs Öland och Gotland till Uppland, samt i Medelpad och Jämtland. I dagsläget finns den endast i tre regioner; Blekinges kustland, Roslagens kustland i Uppland och Indalsälvens delta i Medelpad. I Norrtälje kommun är mnemosynefjärilen noterad från 24 lokaler. Idag är 22 av lokalerna utdöda och det återstår bara två lokaler på Rådmansö.

Mnemosynefjäril

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1995 projekt *Mnemosynefjäril* vilket syftar till att rädda den starkt hotade mnemosynefjärilen (*Parnassius mnemosyne*) från att försvinna från Upplandskusten. Sedan starten av projektet har vi genomfört årliga inventeringar i Norrtälje kommun.

När projektet startade fanns mnemosynefjärilen kvar på sex lokaler i Norrtälje kommun. På 18 lokaler betraktades den som utdöd redan 1995. Under projektets gång har den försvunnit från ytterligare tre lokaler vid Koholma i Rådmansö socken 2001 och från en lokal vid Rosättra i Vätö socken 2006. Dessa populationer bestod bara av några enskilda exemplar vilket gjorde dem extremt sårbara. Orsaken till försvinnandet kan vara flera år med ogynnsamt väder under parnings-tiden.

En ny lokal hittades 2003 i Rådmansö socken. Mnemosynefjärilen hade där spridit sig från en av de gamla lokalerna till ett område som tidigare restaurerats av stiftelsen (nu betraktar vi dessa två lokaler som samma lokal). Den nya lokalen låg mellan två äldre befintliga lokaler och förhoppningen var även att populationerna på de äldre lokalerna skulle få kontakt med varandra. Inventeringen 2006 visade att just detta hade hänt. En fjäril som fångades och märktes i den ena lokalen återfångades några dagar senare i den andra lokalen. Idag finns mnemosynefjärilen kvar på två lokaler i Norrtälje kommun, båda i Rådmansö socken.

Resultatet av 2010-års inventering visar att den totala populationen på Rådmansö ligger kvar på cirka 135 individer jämfört med 2009 års inventering. Observera att det i 2009 års rapport finns ett räknefel som anger att den beräknade totala populationen på Rådmansö var 150 individer istället för 135. På lokalen i Vätö socken påträffades inte heller i år några fjärilar. Kontakt har under året tagits med markägare i norra delen av kommunen för att förbereda för en utsättning av fjärilen på en lokal där den tidigare har funnits.

Under 2010 har slåtter och höbärgning genomförts på en Rådmansölokal. Genom skötsel stoppas igenväxningen av lokalen och med slåtter hoppas vi kunna minska det aggressiva gräset bergrör, som under senare år har brett ut sig alltmer.

Elisabeth Hedin ansvarade för projektet under 2010 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP). Du kan läsa mer om projektet i vår rapport *Inventering av mnemosynefjäril i Norrtälje kommun 2010* (Rapport 2010:6) och i *Mnemosynefjärilen i Uppland - Historik och nuvarande utbredning* (utgiven av Länsstyrelsen i Stockholms län 2008).

Asknätfjäril

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 2003 projekt *Asknätfjäril* vilket syftar till att bevara asknätfjärilen (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun. Projektet syftar även till att ge en klar bild över beståndets storlek och utbredning i kommunen.

År 2002 genomförde ideella krafter en första inventering av asknätfjärilens larvkolonier i nordvästra delen av Norrtälje kommun. Sammanlagt påträffades då 776 kolonier av fjärilen på ca 40 lokaler. Förekomstområdet sträckte sig grovt sett från Stockholms läns västra gräns norr om Aspdalssjön i Edebo socken söderut till Norrhenninge i Ununge socken. Det första projektåret (2003) inventerade Naturvårdsstiftelsen de lokaler där fynd av larvkolonier gjordes under föregående års inventering. Resultatet visade att det totala antalet larvkolonier minskade med 10 % till 701 kolonier.

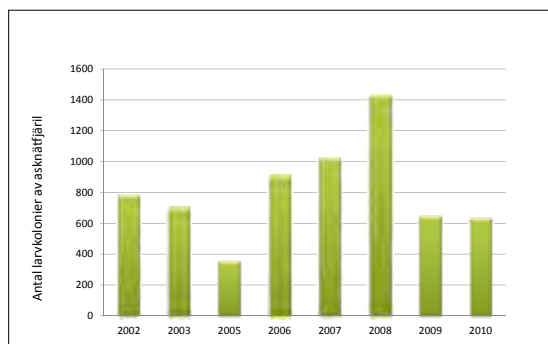
Från och med 2005 inventerar Naturvårdsstiftelsen årligen asknätfjärilens larvkolonier. Resultatet av 2005-års inventering visade att det totala antalet larvkolonier hade minskat med cirka 50 % till 349 kolonier jämfört med 2003. Orsaken till nedgången i antalet larvkolonier var förmodligen angrepp av den artspecifika brackstekeln (*Cotesia acuminata*) som ökar explosionsartat när det finns många larvkolonier. Andra orsaker till nedgången var förmodligen torka eftersom larverna är mycket uttorkningskänsliga. Även älgbete kan vara en orsak då larvernas värdväxter ask och olvon är begärlig föda för älgen. Ytterligare en anledning kunde vara den så kallade asktoppvissnesjukan. Det är en svampsjukdom som drabbar främst små buskar och unga träd av ask. Att det inte fanns några larvkolonier på dessa askar kan möjligen bero på att svampen och/eller de drabbade askarna utsöndrar kemiska ämnen som fjärilshonorna skyr.

Resultatet från 2006- och 2007-års inventeringar visade att antalet larvkolonier var 910 st respektive 1 016 st. Under 2008 och 2009 var antalet larvkolonier 1 423 st respektive 641 st. Under 2010 räknades 627 st. Den kraftiga minskningen av antalet kolonier 2009 berodde troligen på extremt dåligt väder under flygperioden då regnet öste ner i kraftiga skyfall under flera dagar i rad. Under 2010 har stiftelsen fortsatt med skötsel av de viktigaste lokalerna, lövsly och granplantor som hotar att växa igen över askarna röjs bort.

Elisabeth Hedin ansvarade för projektet under 2010, och inventerade larvkolonier tillsammans med konsult Janne Björklund, Jannes Natur & Miljö AB. Projektet finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP). Du kan läsa mer om projektet i våra rapporter - *Inventering av asknätfjäril i Norrtälje kommun 2010* (Rapport 2010:5) och *Landskapsekologisk plan för asknätfjäril i Norrtälje kommun* (Rapport 2008:1).

Asknätfjärilens ovansida är brunsvart med brunröda tvärband, undersidan är klart rödgul. Vingbredden är 38 – 46 mm. Fjärilen påträffas i skogstrakter längs hyggen och skogsbilvägar med värdväxterna ask och olvon. Den har tidigare haft en större utbredning men dess kraftiga tillbakagång sammanfaller med 1950- och 1960-talens stora nedläggningar av mindre lantbruk i skogsbygder. Asknätfjärilen klassas som starkt hotad (EN) i Sverige. Den är fridlyst och omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Arten förekom tidigare i Skåne och Blekinge samt i ett band från östra Värmland över Dalarna till Roslagens kust i Uppland. Nu finns den endast kvar i begränsade områden i Norrtälje kommun och i Lindesberg i Närke. I Norrtälje kommun återupptäcktes asknätfjärilen 2001 efter att ha befarats varit utdöd i 14 år. Den finns nu på ca 40 små lokaler i Edebo och Ununge socknar.

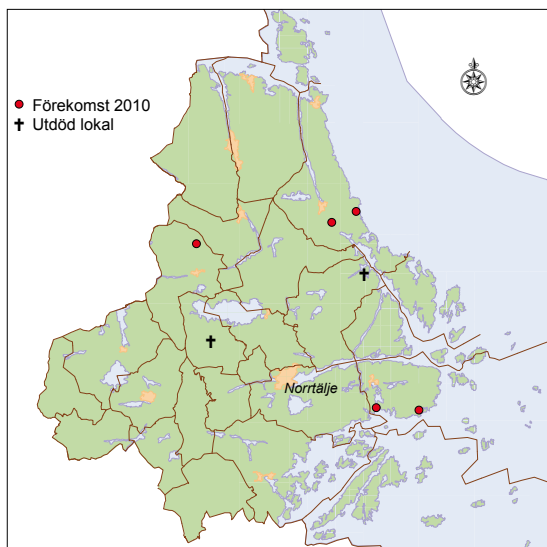
Gulyxne är en ca 10 cm hög gulgrön orkidé som växer i öppna kärr påverkade av kalkrikt grundvatten, s.k. rikkärr. Arten kräver en jämn, kontinuerlig tillgång på vatten och är därför känslig för åtgärder som påverkar hydrologin på växtplatsen. Arten missgynnas av dikningar inom jord- och skogsbruket, vägdragningar samt upphörande av bete och slåtter. Gulyxnes krav på rätt kemisk vattensammansättning gör den dessutom känslig för övergödnings- och försurningseffekter på grund av luftburna föroreningar. Gulyxne klassas i Sverige som sårbar (VU) enligt ArtDatabanken. Den är fridlyst och omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Gulyxne är idag känd från 88 lokaler i Sverige (Skåne, Öland, Gotland, Östergötland, Södermanland, Uppland och Gästrikland). I Norrtälje kommun finns idag fem lokaler utspridda i Edsbro, Vaddö och Rådmansö socknar.

Gulyxne

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade år 1997 projekt *Gulyxne* med en inventering av gulyxne (*Liparis loeselii*) i rikkärret Kista hav i Vaddö socken. Syftet med projektet är att bevara gulyxne och dess miljö, rikkärren, i Norrtälje kommun. Med tiden har flera olika projekt utvecklats.

Inledningsvis gjordes en inventering av gulyxne i samband med den restaurering av rikkärret Kista hav som stiftelsen påbörjade 1992. För att kunna följa upp inventeringen lades fasta provtytor ut 1997 vilka har följts upp 1998 - 2001 samt 2009. Syftet med inventeringen var att ta reda på hur populationen reagerade på den återupptagna slåtterhävden i rikkärret. Du kan läsa mera om det projektet i vår rapport *Hävd av rikkärr* (rapport 2010:1).

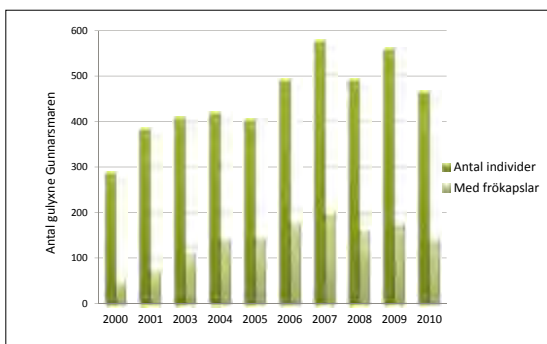
Under 2009 fick Naturvårdsstiftelsen i uppdrag av Norrtälje kommun att ta fram ett kontrollprogram för uppföljning av gulyxne i rikkärret Bollen i Rådmansö socken. Bakgrunden var den VA-ledning som planerades att läggas ner nära kärret. En stor provyta placerades i gulyxnepopulationen och under inventeringen påträffades 86 exemplar varav 7 blommade. Under 2010 gjordes en uppföljning och då noterades 59 exemplar varav 10 var i blom. Det är mindre antal än vad som vanligen kan finnas i Bollen och eventuellt en effekt av igenväxning. Maria Pettersson ansvarade för projektet.

Sedan år 2000 inventerar stiftelsen en lokal med gulyxne i rikkärret Gunnarsmaren i Riddersholms naturreservat i Rådmansö socken. Det är ett stort rikkärr som omfattar 11,0 ha och ingår i en större beteshage som idag betas extensivt. Inventeringen utförs i 120 rutor om 2 x 2 meter och täcker därmed ett 500 m² stort område. Den undersökta populationen är lokaliserad till en del av kärret som fortfarande är relativt fri från vegetation av igenväxningskaraktär. Målsättningen är att inventera en så stor del som möjligt av det kända beståndet. Även förekomst av bladvass och andra arter som bedöms kunna påverka gulyxnepopulationen noteras.

Under 2010-års inventering noterades sammanlagt 466 individer vilket är en minskning med 17 % sedan föregående år. Av de noterade individerna hade 144 individer frökapslar vilket är en minskning med 18 % sedan året innan. Sedan inventeringen startade år 2000 har antalet gulyxneindivider ökat med 62 % och antalet individer med frökapslar har ökat med 172 %. Orsakerna bakom ökningen är oklara. Inga synliga förändringar av kärret eller vegetationen har noterats.

Maria Pettersson ansvarade för detta projekt under 2010 vilket finansierades av Skärgårdsstiftelsen. Norrtälje Naturvårdsstiftelse har under 2010 även arbetat med skötsel av rikkärr. Se sidorna 7 och 9 för mer information.

Hartmansstarr

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1998 projekt *Hartmansstarr* som syftar till att sköta en liten slåtteräng med hartmansstarr (*Carex hartmanii*) med slåtter samt att följa upp artens respons på slåtterhävden.

Lokalen heter Eknäset och är belägen i Riddersholms naturreservat i Rådmansö socken. Området utgörs av 0,10 ha öppen och övervägande stenfri ängsmark med några hassel- och enbuskar. En mindre berghäll med tillhörande odlingsröse ligger centralt i området och en någorlunda frekvent nyttjad gångstig passerar genom området. Området är beläget intill en beteshage och används också när betesdjuren lämnas vid betessångens början och hämtas vid betessångens slut.

Området betades längre tillbaka med nötkreatur. Under en stor del av 1980- och 1990-talet har området dock legat ohävdad. Området restaurerades 1998 av Naturvårdsstiftelsen då det inhägnades och hävd med slåtter påbörjades. Sedan dess har årlig slåtter och höbärgning genomförts. Initiativet till insatsen kom från Länsstyrelsen i Stockholms län och syftet var att bevara populationen av hartmansstarr.

Slätterängen består av en frisk till torr ängsmark där arter som rödklint, ängshavre, darrgräs, natt och dag samt spenört har en stark ställning. Andra karaktäristiska arter är krissla, käringtand, solvända, brudbröd, rödkämpar, svartkämpar, fyrkantig johannesört, ängsskallra, jungfrulin och hartmansstarr.

Sedan år 2000 inventerar Naturvårdsstiftelsen årligen förekomsten av hartmansstarr på Eknäset genom att räkna både vegetativa individer och sådana som resulterar i axbärande strån. Inventeringen görs i 68 rutor med storleken 2 x 2 meter och täcker därmed ett 272 m² stort område. Hartmansstarr växer utspritt i hela området och för det mesta som vegetativa individer.

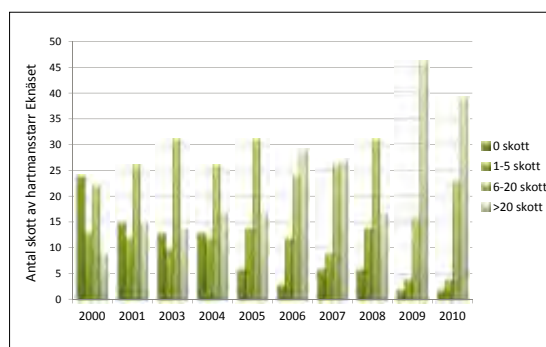
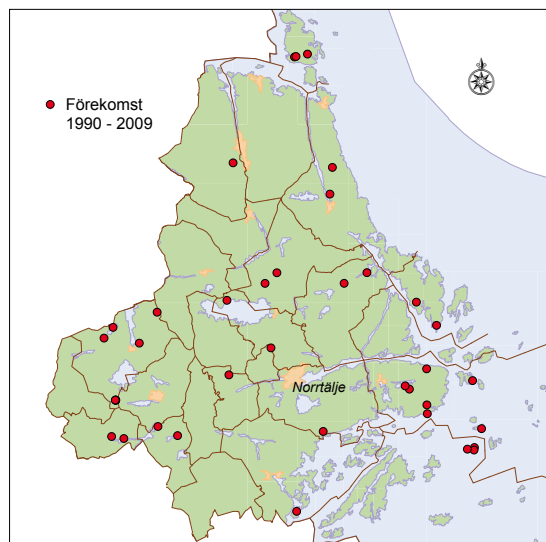
Beståndet av hartmansstarr har sedan projektets start utvecklats i en positiv riktning. Antalet provrutor med flera vegetativa skott har ökat samtidigt som antal provrutor utan förekomst av har minskat. Utvecklingen är ett resultat av den upptagna slåtterhävden.

Antalet axbärande strån varierar dock mycket från år till år. I 2010-års inventering hittades 751 axbärande strån medan vi under de tidigare inventeringarna 2000 - 2001, 2003 - 2007 och 2009 noterade 3, 300, 160, 25, 140, 433, 224 respektive 1 250 axbärande strån. Under 2002 och 2008 gjordes ingen räkning av axbärande strån.

Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2010 vilket finansierades av Skärgårdsstiftelsen.

Hartmansstarr är ett s.k. halvgräs som blir upp till 0,5 m högt och växer i något fuktigare ögödslade ängs- och hagmarker på kalkrik mark. Arten är starkt gynnad av slåtter och finns i marker som hävdas eller har hävdats genom slåtter eller bete. Hartmansstarr missgynnas av upphörande hävd och igenväxning. Hartmansstarr klassas i Sverige som sårbar (VU). Artens förekomster i landet minskar. Hartmansstarr förekommer idag sällsynt från Skåne till Gästrikland. Uppgifter från bl.a. inventeringen av Upplands Flora visar att det i Norrtälje kommun 35 - 40 lokaler där hartmansstarr har iakttagits under tidsperioden 1990 - 2009. Alla lokalerna inventeras inte årligen, men troligen finns den kvar på de flesta av lokalerna. I Norrtälje kommun finns flera lokaler i Rådmansö och Fasterna socknar. En stor förekomst av hartmansstarr finns på Eknäset, Riddersholms naturreservat i Rådmansö socken.

Stor tofsäxing är ett grönt flerårigt tuvat gräs. Stråna är ganska grova och kan bli ca en meter höga. Axen är ca 10 cm långa och bladen är smala och platta med långa hår i kanten. De övre bladslidorna är finhåriga medan de nedre är långhåriga. Arten blommar i juni - juli. Stor tofsäxing bildar underjordiska utlöpare som bidrar till att den kan bilda klonartade bestånd. Stor tofsäxing förekommer spridd från Polen över de Baltiska länderna till västra och norra Ryssland. Stor tofsäxing klassas idag som akut hotad (CR) i Sverige enligt ArtDatabanken. Den är fridlyst och en av landets absolut sällsyntaste arter. Den förekommer med endast några tuvor som årligen skjuter upp några axbärande strån. Lokalen ligger på Kapellskär i Rådmansö socken, Norrtälje kommun. På fotografiet syns en av de 100 uppodlade plantorna som planterades ut på ursprungsloken vid Kapellskär i Rådmansö socken.

Stor tofsäxing

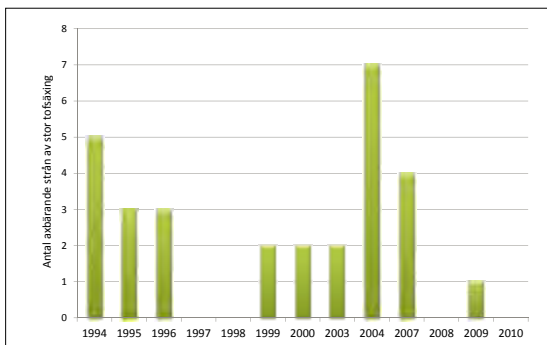
Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1994 projekt *Stor tofsäxing*. Syftet är att bevara arten på den ursprungliga lokalen på Kapellskär i Rådmansö socken. Kapellskär är den enda kända växtplatsen i Norden för stor tofsäxing (*Koeleria grandis*). Växten är känd från Kapellskär sedan 1892 då den insamlades. Den uppgivits vara ett krigsminne från ryssarnas invasion med en 26 000 man stark flotta som ankrade utanför Kapellskär i juli 1719. På de ryska skeppen fanns hästar och i det hö som medfördes kan stor tofsäxing ha funnits.

Nästa notering av arten är från 1921 då tofsäxingen angavs som rikligt förekommande i en enbusksnärig, nordexponerad backäng. Denna lokal, eller större delen av lokalen, blev förstörd av exploateringen vid utbyggnaden av Kapellskärs hamn. I slutet av 1960-talet noterades att det fanns kvar ett 30-tal tuvor. Därefter gick det snabbt utför och arten ansågs 1976 genom en artikel i Norrtälje Tidning vara utrotad. Men uppgiften var felaktig eftersom Joakim Ekman återfann den samma år. Tofsäxingen har sedan dess klamrat sig kvar i några få tuvor som årligen brukar skjuta upp några axbärande strån. Under 2010 påträffades dock inga strån. Stiftelsen började 1994 inventera arten. Utvecklingen följs även av Joakim Ekman inom ramen för Floraväxteri Uppland.

I mars 1995 påbörjade stiftelsen restaurering av 0,36 ha kring den då halvöppna växtlokalen. Restaureringen innebar rönjning av buskar och avverkning av enstaka träd samt byggande av en trädgårdsgård. Därefter betades området årligen med får fram till 2006. Den ursprungliga tuvan instängslades efter några år för att den inte skulle betas bort. Under åren 2007 - 2009 genomförde Naturvårdsstiftelsen en satsning på lokalen med slätterhävdstället för bete. Under 2007 har området rensats på stubbar och stenar. Fagning, slätter och höbärgning har genomförts under 2007 - 2010. Under 2008 lades provrutor ut och inventerades. Under 2010 reparerades trädgårdsgården och grinden.

Genom vegetativ förökning odlade Bergianska Trädgården i Stockholm upp 100 nya plantor från trädgårdens egna plantor, vilka härstammar från Kapellskär. Naturvårdsstiftelsen planterade i maj 2008 ut de nya plantorna i grupper om 20 plantor på fem platser i växtlokalen. Uppföljningen 2009 visade att alla 100 utplanterade tuvor fanns kvar vilka totalt hade producerat 1 419 axbärande strån. Under 2010 återfanns 89 tuvor som producerade 48 strån. Den dramatiska minskningen kan bero på hård vinter eller konkurrens från berggräs.

Maria Pettersson ansvarade för projektet 2010 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP).

Fältgentiana

Fältgentiana växer i de mest artrika slåtterängarna och naturbetesmarkerna och kan därför sägas vara en indikatorart för dessa typer av marker. Fältgentiana (*Gentianella campestris*) har minskat kraftigt i hela sitt utbredningsområde. Norrtälje Naturvårdsstiftelse inventerade under 2007 och 2008 vissa lokaler med fältgentiana i Uppsala län. Syftet med undersökningen var i första hand att ta fram skötsel förslag för lokaler där fältgentiana förekommer. Maria Pettersson ansvarade för projektet vilket finansierades av Länsstyrelsen i Uppsala län inom ramen för Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP). Du kan läsa mer om projektet i vår rapport - *Inventering av fältgentiana i Uppsala län 2007 - 2008* (Rapport 2009:6).

Under 2010 genomfördes en inventering av lokaler med fältgentiana i Norrtälje kommun. Målet var att öka medvetenheten och kunskapen om fältgentianans utbredning och skötselkrav samt att ta fram skötsel förslag för områdena. Det som undersöktes var vilken typ av hävd som förekom i området, under vilken tid hävden pågick, hävdstatus, förnatjocklek och hävdhistorik. Totala antalet individer räknades.

Av 15 inventerade områden hittades fältgentiana i 12 av dessa. Av de områden som undersöktes var ett område en vägkant och 14 områden var belägna i naturbetesmarker. Av de 12 områden där fältgentiana hittades var fem stycken senblommande och sju stycken tidigblommande.

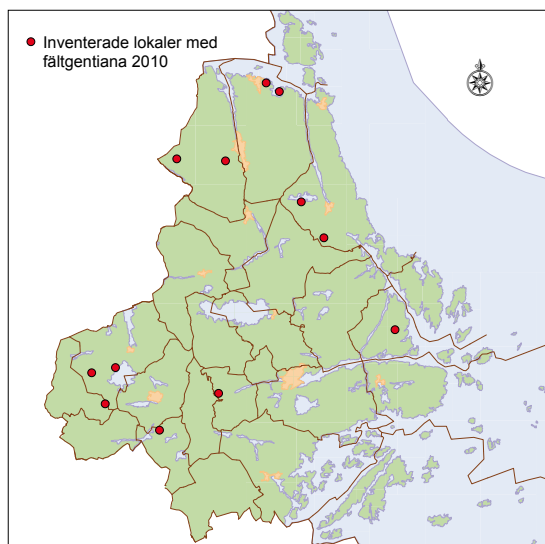
Hävd förekom i 13 av de 15 områdena och i en av de två områden där ingen hävd förekom verkar det finnas möjligheter att återuppta hävden. Detta visar att framtiden för fältgentiana i de undersökta områdena ser ljus ut.

Områdesbeskrivningar har gjorts där området och dess hävdstatus beskrivs. Även skötsel förslag som gynnar fältgentiana redovisas. Områdena delas in i områden med tidigblommande fältgentiana, senblommande fältgentiana och lokaler där det är oklart om det förekommer tidig- eller senblommande fältgentiana. För att kunna säga något säkert om fältgentianans utveckling i de undersökta områdena behövs ytterligare inventeringar. Detta för att minimera felbedömningar av fältgentianans utveckling på grund av deras variation i antal mellan år. Inventeringar av flera områden behövs också för att kunna göra några slutsatser om fältgentianans aktuella status i Norrtälje kommun.

Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2010 vilket finansierades av Regionplanekontoret Stockholms läns landsting genom medel från miljöanslaget för regionala miljöprojekt och Norrtälje Naturvårdsstiftelse. Du kan läsa mer om projektet i vår rapport - *Fältgentiana i Norrtälje kommun - förekomst och skötsel 2010* (Rapport 2010:4).

Fältgentiana är en 5 - 20 cm hög, ofta grenig ört med blåvioletta blommor. Fältgentianan är tvåårig och bildar första året en bladrosett, blomningen sker den andra sommaren. Det finns både tidig- och senblommande varianter. Fältgentiana växer i friska eller torra ogödslade slåtter- eller betesmarker. Den finns spridd över hela landet men antal lokaler har minskat dramatiskt. Arten är beroende av bete eller slåtter. Det är viktigt att man anpassar hävden till om det är tidig- eller senblommande fältgentiana. Den kan klara sig kvar efter att hävden upphört men på sikt försvinner den. Fältgentiana klassas i Sverige som starkt hotad (EN) enligt ArtDatabanken. Uppgifter från bl.a. inventeringen av Upplands Flora visar att fältgentiana under tiden 1990 - 2008 har noterats på ca 160 lokaler i Uppland varav ca 75 st är belägna i Norrtälje kommun.

Övriga arbetsuppgifter

Tillsyn

På uppdrag av Norrtälje kommun har Naturvårdsstiftelsen genomfört tillsyn av de kommunala naturreservaten Linkudden (Blidö socken), Rörvik (Roslags-Bro socken), Marum (Björkö-Arholma socken), Fäviksgrundet (Länna socken) och Oxnäset (Rådmansö socken). Under 2010 gjordes fem till sex protokollförda besök per område. På uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län har Naturvårdsstiftelsen genomfört två till tre tillsynsbesök vardera i naturreservaten Kornamossen (Fasterna socken), Hummelberget (Lohärads socken), Långsjön (Estuna socken), Rimsjö och Rimsjöskogen (Husby-Sjuhundra socken), Mornäsan (Roslags-Bro socken) samt Råda och Vågsjön (Söderby-Karls socken). Tillsynen utfördes av Elisabeth Hedin.

Inventering av skyddsvärda träd

Under 2010 har stiftelsen, på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län, inventerat skyddsvärda träd i Stockholms kommun. De stadsdelsområden som inventerades var Norrmalm, Södermalm, Kungsholmen, Bromma, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista, Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Skarpnäck, Hägersten-Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö. Inventeringen utfördes av Maria Ericsson.

Uppdrag

Norrtälje Naturvårdsstiftelse åtar sig olika typer av uppdrag gällande naturvård. Under 2010 har stiftelsen arbetat med följande uppdrag:

- Inventering av fyra lokaler med finnögontröst i Uppsala län.
- Skötselplan Tomta gravfält Rimbo.
- Naturvårdessökning i databaser över Spillersboda.
- Naturvårdessökning i databaser och skötselplan för ekbackar i Solbacka.
- Naturvårdessökning i databaser för VA-ledning Vallentuna-Norrtälje.
- Kartering av fysisk tillgänglighet i kommunala naturreservat och friluftsområden.
- Omhändertagande av trafikskadat vilt och skyddsjakt på skadedjur.

Uppföljning av provrutor

På uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län har vegetationen följts upp i fyra fasta provrutor om 4 m² ut i två rikkärr i Kornamossens naturreservat (Fasterna socken). I rutorna karterades arttäthet och täckningsgrad av kärlväxter och mossor. En fotografering av provytorna genomfördes. På uppdrag av Norrtälje kommun genomfördes en uppföljning av två provrutor i Västra Kornakärret, en sidvallsäng under restaurering i Fasterna socken. I rutorna karterades arttäthet och täckningsgrad av kärlväxter. En fotografering av provytorna genomfördes. Inventeringen av provrutor genomfördes av Maria Ericsson.

Information

En av stiftelsens arbetsuppgifter är enligt stadgarna att informera om Roslagens natur, miljö-

vård och de ekologiska sambanden. Detta sker genom att arbeta fram skyltar i naturreservat och andra naturområden, publicera rapporter, böcker och egna hemsidor samt ge upplysningar. Under 2010 - genomfördes därutöver LONA-projektet *Informationsmaterial om lokal naturvård* (se sidan 5).

Rapporter

Under 2010 publicerades följande rapporter i tryckt form och som pdf-filer på stiftelsens hemsida:

- 2010:6 Inventering av mnemosynefjäril i Norrtälje kommun 2010
 - 2010:5 Inventering av asknätfjäril i Norrtälje kommun 2010
 - 2010:4 Fältgentiana i Norrtälje kommun - förekomst och skötsel 2010
 - 2010:3 Restaurering av mnemosynefjärilshabitat i Norrtälje kommun 2002-2006
 - 2010:2 Violgubbe och fjälltaggsvampar i Norrtälje kommun
 - 2010:1 Hävd av rikkärr - sammanställning av inventeringar i två rikkärr i Norrtälje kommun 1995-2009
- Årsredovisning för Norrtälje Naturvårdsstiftelse 2009

Under tidigare år har följande rapporter publicerats:

- 2009:10 Bevarande av stor tofsäxing på Rådmansö
 - 2009:9 Inventering av asknätfjäril i Norrtälje kommun 2009
 - 2009:8 Inventering av mnemosynefjäril i Norrtälje kommun 2009
 - 2009:7 Inventering av finnögongtröst i Uppsala län 2007 - 2008
 - 2009:6 Inventering av fältgentiana i Uppsala län 2007 - 2008
 - 2009:5 Inventering av skyddsvärda träd i Norrtälje kommun
 - 2009:4 Inventering av gölgröda i Norrtälje kommun 2009
 - 2009:3 Gamla lövträd i kulturlandskapet
 - 2009:2 Inventering av rödlistade kryptogamer i fem områden i Norrtälje kommun
 - 2009:1 Fiskevårdsplan för Norrtäljeån 2008 - 2013
 - 1996:1 PARNASSIUS MNEMOSYNE inom Norrtälje kommun
 - 1996:2 Inventering av utter (*Lutra lutra*) i östra och norra Uppland 1993-5
 - 1996:3 Inventering av utter (*Lutra lutra*) i Uppland 1995
 - 1997:1 Att rädda sänkta sjöar - En biologisk och juridisk handledning
 - 1999:1 Effektiviteten hos olika typer av faunapassager avsedda för utter (*Lutra lutra*)
 - 2000:1 Inventering av rödlistade skalbaggar och lavar i några ekområden i Norrtälje kommun
 - 2003:1 Inventering av boknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2003
 - 2005:1 Utvecklingen av Upplands utterpopulation under 1994-2004
 - 2005:2 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2005
 - 2005:3 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2005
 - 2006:1 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2006
 - 2006:2 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2006
 - 2007:1 Metodutveckling av biologisk indikator i källmiljöer
 - 2007:2 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2007
 - 2007:3 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2007
 - 2008:1 Landskapsekologisk plan för asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun
 - 2008:2 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2008
 - 2008:3 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2008
- Årsredovisningar för Norrtälje Naturvårdsstiftelse 1989 - 2008

Skyltar

Sedan 1993 har Naturvårdsstiftelsen arbetat med att ta fram informationsskyltar och skyltställ i ca 50 skyddade områden som naturreservat och naturminnen. Vi har även framställt informationsskyltar i områden som inte är skyddade men vars natur är viktig att uppmärksamma för besökare. Under 2010 har arbetet med att producera skyltar bestått i att sätta upp mindre hänvisningsskyltar vid Färsna gård.

Böcker

Boken *Upplands flora*, som utkom under 2010, har inköpts av stiftelsen och finns till försäljning på Färsna gård. Stiftelsen har därutöver en liten upplaga kvar till försäljning av böckerna *Värt att se i Roslagens natur* och *Upplands fåglar*.

Hemsidor

Under året har stiftelsens verksamhet presenterats på två hemsidor. Den huvudsakliga hemsidan, www.naturvardsstiftelse.se, redovisades verksamheten under följande rubriker; Arter, Naturtyper, Färsna gård och Information. Under året hade hemsidan 38 344 registrerade besök jämfört med 27 660 besök året innan. På hemsidan www.farsnagard.se presenteras stiftelsens pedagogiska verksamhet och de andra organisationernas verksamhet vid Färsna gård. Under året hade hemsidan ca 2 000 besökare. Slåtterängsprojektet redovisas på hemsidan www.nnsinfoprojekt.mono.net/ Redaktörer för hemsidorna har under 2010 varit Magnus Bergström, Susanne Jansson och Maria Pettersson.

Upplysningar

Under året har stiftelsen fått flera telefonsamtal från allmänhet och organisationer om natur, naturvård, växter och djur samt naturreservat.

Styrelsen och personal

Styrelse

Styrelsen har under 2010 haft följande ledamöter:

Kurt Pettersson (c) ordförande
Paul Sving (s) vice ordförande
Olle Wahlgren (m) ledamot
Karin Beronius (fp) ledamot
Kristina Drotz (s) ledamot
Inger Lundh-Jansson (mp) ledamot
Karin Broström (Roslagens Naturskyddsförening) ledamot
Lennart Larsson (Roslagens Ornitologiska Förening) ledamot
Lennart Albinsson (c) ersättare
Ola Stenberg (s) ersättare
Anders Nyström (m) ersättare
Leif Nielsen (kd) ersättare
Bertil Karlsson (v) ersättare
Rolf Embro (Roslagens Naturskyddsförening) ersättare
Roine Karlsson (Roslagens Ornitologiska Förening) ersättare

Revisorer

Auktoriserad revisor för Norrtälje Naturvårdsstiftelse under 2010 har varit Nils-Erik Johnsson KPMG Bohlins AB, Norrtälje.

Styrelsemöten

Under året har styrelsen genomfört sju protokollförda styrelsemöten vilka alla var förlagda till Färsna gård.

Personal

Under 2010 har Naturvårdsstiftelsen haft följande anställd personal (inom parentes anges arbetstid i månader); Maria Pettersson (12), Jörgen Hillgren (12), Maria Ericsson (10), Elisabeth Hedin (9), Lotta Andersson (9), Anna Westerlund (9) och Susanne Jansson (1). De praktiska naturvårdsåtgärderna har utförts av stiftelsens arbetslag som bestått av Jörgen Hillgren, Olle Bladlund och Mikael Djervsten. Lokala konsulter och entreprenörer har anlitats av stiftelsen för att utföra vissa naturvårdsprojekt. Magnus Bergström har varit VD. Stiftelsens bokföring, deklaration och bokslut har utförts av Magnus Bergström.

Deltagande i utbildning, konferenser m.m.

Elisabeth Hedin, Maria Pettersson och Magnus Bergström medverkade på konferensen *Flora- och faunavård 2010* som arrangerades av ArtDatabanken i Uppsala den 28 april. På konferensen hade stiftelsen en bemannad utställning. *Verksamhetsplanering* för stiftelsens personal genomfördes på Söderarm den 16 juni. Maria Pettersson och Magnus Bergström medverkade på NATURESHIP's workshop i Kurresaare på Ösel, Estland den 25 - 27 augusti. Maria Pettersson och Elisabeth Hedin medverkade på *What about urban nature* som arrangerades av Stockholm stads miljöförvaltning i Stockholm den 13 - 15 oktober. Maria Pettersson, Maria Ericsson och Magnus Bergström medverkade på NATURESHIP's workshop i Rånäs den 18 - 19 november.

Studieresa längs Broströmmen

Den 8 juni arrangerades en exkursion för stiftelsens styrelse och personal samt ledamöter i Miljörådet i Norrtälje kommun. Man samlades vid Broströmmen vid Roslags-Bro kyrka där man under ledning av Karin Beronius håvade upp delar av strömmens djurliv. Därefter vandrade man söderut mot Hov. Lennart Larsson uppmärksammade deltagarna på fågellivet och Magnus Bergström visade på växter efter vägen. Vid Hov intogs lunch i Åsa Wärlinders trädgård.

Öppet hus

Den 14 december inbjöd stiftelsen styrelseledamöter, uppdragsgivare, samarbetspartners m.fl. till öppet hus i Tupplidret på Färsna gård. Den avgående styrelsen och VD Magnus Bergström avtackades för den gångna mandatperioden under åren 2006 - 2010.

Roslagsgruppen

Roslagsgruppen är namnet på en samarbetsgrupp för naturvården i Uppland. Medverkande i gruppen är bl.a. Norrtälje Naturvårdsstiftelse, Norrtälje kommun, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län och Upplandsstiftelsen. Inget möte har emellertid arrangerats under 2010.

Naturvårdsstiftelsen i media

Naturvårdsstiftelsen har under 2010 förekommit i flera reportage i Norrtälje Tidning. Den 27 augusti rapporterade tidningen om Nordplus-projektet där pedagoger från Naturskolor i Estland, Lettland och Litauen under en vecka besökte Färsna gård. Den 21 september fanns en stor artikel om Kornamosens naturreservat. Naturvårdsstiftelsen har tillverkat de informationsskyltar som finns vid reservatet och följer upp utvecklingen av flora och vegetation vid den restaurering av rikkärren som länsstyrelsen genomför. Den 15 oktober fanns en artikel om LONA-projektet Naturen en väg till integration, där Lommarskolans internationella klass hade besökt Färsna gård. Den 22 november fanns ett fotografi från den exkursion som gjordes till Libbersmora ekbacke i projektet NATURESHIP. Den 7 december rapporterade tidningen om att stiftelsen hade fått ett bidrag om 75 000 kr från Naturvårdsverket för att under 2012 starta ett projekt om rovdjursinformation. Den 10 december fanns en artikel om att Jörgen Hillgren hade tagit hand om en havsörn som hade krockat med en skogsmaskin i Hallstavik. Havsörnen hade fått en hjärnskakning och skulle vila upp sig hos Viltjouren innan den skulle släppas fri. Den 23 september rapporterade Upsala Nya Tidning om Naturvårdsstiftelsens utgivna rapport *Hävd av rikkärr - sammanställning av inventeringar i två rikkärr i Norrtälje kommun 1995-2009*.

Invandrarbarn hittar hit genom svenska skogen

NORRTÄLJE
Naturen är en stor del av Sverige. I Lommarskolans klasser är det internationella klasser med elever som kommer från hela världen. Det är en del av projektet Naturen en väg till integration.

Politiken har inte varit enklare i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Det här är en skola som har varit i skogen i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Det här är en skola som har varit i skogen i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Det här är en skola som har varit i skogen i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Det här är en skola som har varit i skogen i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Det här är en skola som har varit i skogen i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Det här är en skola som har varit i skogen i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Det här är en skola som har varit i skogen i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Det här är en skola som har varit i skogen i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Det här är en skola som har varit i skogen i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Det här är en skola som har varit i skogen i skogen. Här berättar vi om skogen i skogen.

Havsörn i trafikolycka

NORRTÄLJE
I går förmiddag krockade en skogsmaskin och en havsörn i Hallstavik. Fågeln fördes till Djurkliniken Roslagshallen där man konstaterade att den fått en kraftig hjärnskakning.

En grupp på tre fyra personer kände på ett stort djur som låg i skogen. Det var en havsörn som låg i skogen.

Det var en havsörn som låg i skogen. Det var en havsörn som låg i skogen.

Det var en havsörn som låg i skogen. Det var en havsörn som låg i skogen.

Det var en havsörn som låg i skogen. Det var en havsörn som låg i skogen.

Skolbarn får lära sig mer om rovdjuren

NORRTÄLJE
Vi, och kanske alla mest våra barn, vet för lite om rovdjur. Det anser Norrtälje Naturvårdsstiftelse som nu drar i gång ett projekt med rovdjursinformation som i första hand vänder sig till skolbarn.

Idén till projektet kommer från Anna Westerlund på Norrtälje Naturvårdsstiftelse. När Färsna gård, strax norr om Norrtälje, har naturdag för barn och ungdomar, har Anna Westerlund på ett bra sätt vänder sig till skolbarn.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Idén till projektet kommer från Anna Westerlund på Norrtälje Naturvårdsstiftelse. När Färsna gård, strax norr om Norrtälje, har naturdag för barn och ungdomar, har Anna Westerlund på ett bra sätt vänder sig till skolbarn.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

NATURVÅRD
10119
11.45
Libbersmora ekbacke, Rimbo

Workshop om naturvård

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Det finns mycket att lära om skogens rovdjur. Det finns mycket att lära om skogens rovdjur.

Bokslut 2010

Resultaträkning

		2010-01-01	2009-01-01	2008-01-01
Belopp i kr	Not	2010-12-31	2009-12-31	2008-12-31
Rörelsens intäkter				
Nettoomsättning		1 322 491	1 728 140	1 685 944
Övriga rörelseintäkter		1 279 321	740 027	120 150
Förändring varulager		0	0	-1 050
		2 601 812	2 468 167	1 805 044
Rörelsens kostnader				
Övriga externa kostnader		-726 874	-875 248	-570 014
Personalkostnader	1	-1 845 490	-1 559 259	-1 204 716
Avskrivningar materiella anläggningstillgångar	2	-2 954	-13 016	-24 006
Rörelseresultat		26 494	20 644	6 308
Resultat från finansiella poster				
Ränteintäkter och liknande resultatposter	3	2 708	7 007	21 451
Räntekostnader och liknande resultatposter	4	-247	-11	-247
Resultat efter finansiella poster		28 955	27 640	27 512
Bokslutsdispositioner				
Periodiseringsfond		-7 400	-6 331	-4 926
Resultat före skatt		21 555	21 309	22 586
Skatt på årets resultat	5	- 4 540	-4 994	-4 138
Årets resultat		17 015	16 315	18 448

Balansräkning

<i>Belopp i kr</i>	<i>Not</i>	<i>2010-12-31</i>	<i>2009-12-31</i>	<i>2008-12-31</i>
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar				
Materiella anläggningstillgångar				
Inventarier, verktyg och installationer	6	15 729	18 683	31 699
		<u>15 729</u>	<u>18 683</u>	<u>31 699</u>
Finansiella anläggningstillgångar				
Andra långfristiga värdepappersinnehav	7	500 000	500 000	508 000
		<u>500 000</u>	<u>500 000</u>	<u>508 000</u>
Summa anläggningstillgångar		<u>515 729</u>	<u>518 683</u>	<u>539 699</u>
Omsättningstillgångar				
Varulager, förnödenheter m.m.				
Färdiga varor och handelsvaror		900	900	900
			<u>900</u>	<u>900</u>
Kortfristiga fordringar				
Kundfordringar		718 343	413 099	515 323
Skattefordringar		284 318	12 003	221 026
Övriga fordringar		1	131 607	76 890
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		93 793	337 025	7 338
		<u>1 096 455</u>	<u>893 734</u>	<u>820 577</u>
Kassa och bank	8	<u>136 243</u>	<u>493 326</u>	<u>662 753</u>
Summa omsättningstillgångar		<u>1 233 598</u>	<u>1 387 960</u>	<u>1 484 230</u>
SUMMA TILLGÅNGAR		1 749 327	1 906 643	2 023 929

Balansräkning

Belopp i kr	Not	2010-12-31	2009-12-31	2008-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER				
Eget kapital	9			
Eget kapital vid årets början		1 151 866	1 135 550	1 117 102
Årets resultat		17 015	16 315	18 448
		<u>1 168 881</u>	<u>1 151 865</u>	<u>1 135 550</u>
Summa eget kapital		<u>1 168 881</u>	<u>1 151 865</u>	<u>1 135 550</u>
Obeskattade reserver	10			
Periodiseringsfond tax-07		1 558	1 558	1 558
Periodiseringsfond tax-09		4 926	4 926	4 926
Periodiseringsfond tax-10		6 331	6 331	0
Periodiseringsfond tax-11		7 400		
Summa obeskattade reserver		<u>20 215</u>	<u>12 815</u>	<u>6 484</u>
Kortfristiga skulder				
Leverantörsskulder		124 051	216 508	91 399
Övriga skulder		196 253	207 508	482 103
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		239 927	317 947	308 393
Summa kortfristiga skulder		<u>560 231</u>	<u>741 963</u>	<u>881 895</u>
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		<u>1 749 327</u>	<u>1 906 643</u>	<u>2 023 929</u>

Redovisningsprinciper och bokslutskommentarer

Belopp i kr om inget annat anges.

Allmänna redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd.

Värderingsprinciper m.m.

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärde respektive nominellt värde om ej annat framgår av not nedan.

Varulager

Varulagret, värderat enligt Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2000:3, är upptaget till det lägsta av anskaffningsvärdet enligt först in- först ut- principen, respektive nettoförsäljningsvärdet. Därvid har inkuransrisk beaktats.

Fordringar

Fordringar har efter individuell värdering upptagits till belopp varmed de beräknas inflyta.

Avskrivningsprinciper för anläggningstillgångar

Avskrivningar enligt plan baseras på ursprungliga anskaffningsvärden minskat med beräknat restvärde och avskrivning sker över tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Nedskrivning sker vid bestående värdenedgång.

Följande avskrivningsprocent har tillämpats, varvid hänsyn tagits till innehavstiden för under året förvärvade och avyttrade tillgångar.

Anläggningstillgångar	Antal år
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>	
Maskiner	5
Inventarier, möbler	10
Inventarier, dator	3

Noter	<i>2010-01-01 -2010-12-31</i>	<i>2009-01-01 -2009-12-31</i>	<i>2008-01-01 -2008-12-31</i>
Not 1 Anställda och personalkostnader			
<i>Medelantalet anställda</i>			
Män	1	2	1
Kvinnor	6	4	3
Totalt	<u>7</u>	<u>6</u>	<u>4</u>
<i>Löner, andra ersättningar och sociala kostnader</i>			
Styrelse	0	0	6 880
Övriga anställda	1 355 007	1 101 507	802 868
Summa	<u>1 355 007</u>	<u>1 101 507</u>	<u>809 748</u>
Sociala kostnader	467 834	382 621	305 808
(varav pensionskostnader)	61 668	44 495	33 143
Not 2 Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar			
Inventarier, verktyg och installationer	2 954	13 016	24 006
Summa	<u>2 954</u>	<u>13 016</u>	<u>24 006</u>
Not 3 Ränteintäkter och liknande resultatposter			
Avkastning värdepapper	2 500	7 000	9 500
Ränteintäkter, övriga	208	7	11 951
Summa	<u>2 708</u>	<u>7 007</u>	<u>21 451</u>
Not 4 Räntekostnader och liknande resultatposter			
Räntekostnader, övriga	247	11	247
Summa	<u>247</u>	<u>11</u>	<u>247</u>
Not 5 Skatt på årets resultat			
<i>Aktuell skattekostnad</i>			
Skatt på årets resultat	4 540	4 994	4 138
Total redovisad skattekostnad	<u>4 540</u>	<u>4 994</u>	<u>4 138</u>

	2010-12-31	2009-12-31	2008-12-31
Not 6 Inventarier, verktyg och djur			
Akkumulerade anskaffningsvärden:			
- vid årets början	92 693	92 693	92 693
- årets inköp	-	-	-
- årets utrangering	-	-	-
	<u>92 693</u>	<u>92 693</u>	<u>92 693</u>
Akkumulerade avskrivningar enligt plan:			
- vid årets början	-74 010	-60 994	-36 988
- årets avskrivning enligt plan	-2 954	-13 016	-24 006
- årets utrangering	-	-	-
	<u>-76 964</u>	<u>-74 010</u>	<u>-60 994</u>
	<u>15 729</u>	<u>18 683</u>	<u>31 699</u>
Redovisat värde vid årets slut	15 729	18 683	31 699

Not 7 Andra långfristiga värdepappersinnehav

Akkumulerade anskaffningsvärden:			
- vid årets början	500 000	508 000	508 000
- tillkommande tillgångar	-	-	-
- avgående tillgångar	-	-8 000	-
Redovisat värde vid årets slut	500 000	500 000	508 000

Not 8 Kassa och bank

Det finns en outnyttjad checkräkningskredit på 50 000 kr.

Not 9 Eget kapital

	Fritt eget kapital
Vid årets början	1 151 866
Årets resultat	<u>17 015</u>
Vid årets slut	1 168 881

Not 10 Periodiseringsfond

Avsättning periodiseringsfond tax-07	1 558	1 558	1 558
Återföring periodiseringsfond tax-09	4 926	4 926	4 926
Avsättning periodiseringsfond tax-10	6 331	6 331	-
Avsättning periodiseringsfond tax-11	<u>7 400</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
	<u>20 215</u>	<u>12 815</u>	<u>6 484</u>

Underskrifter

Norrtälje 2011-04-19

Kurt Pettersson
Ordförande

Paul Sving

Olle Wahlgren

Karin Beronius

Kristina Drotz

Inger Lundh-Jansson

Karin Broström

Lennart Larsson

Revisionsberättelse

Till styrelsen/förvaltaren i Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Org nr 814401-0033

Jag har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens/förvaltarens förvaltning i Norrtälje Naturvårdsstiftelse för år 2010. Det är styrelsen/förvaltaren som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen. Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av min revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att jag planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra mig om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens/förvaltarens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen och förvaltaren gjort när de upprättat årsredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen. Jag har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i stiftelsen för att kunna bedöma om någon styrelseledamot/förvaltaren är ersättningsskyldig mot stiftelsen, om skäl för entledigande föreligger eller om någon styrelseledamot/förvaltaren på annat sätt har handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförförordnandet. Jag anser att min revision ger mig rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av stiftelsens resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Styrelseledamöterna/Förvaltaren har inte handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförförordnandet.

Norrtälje den 19 april 2011

Nils-Erik Johansson
Auktoriserad revisor

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Norrtälje Naturvårdsstiftelse är en ideell stiftelse som inrättades av Norrtälje kommunfullmäktige 1989. Stiftelsens syfte är att

- ta tillvara och stärka allmänhetens intresse för miljö- och naturvårdsfrågor.
- informera om Roslagens natur, miljövard och de ekologiska sambanden.
- bevara och skydda miljö- och naturvårdsvärden av stort allmänt intresse samt
- förvalta naturreservat, naturvårdsområden och övriga naturvärden.

Styrelsen består av åtta ledamöter som väljs av kommunfullmäktige. Roslagens Naturskyddsförening och Roslagens Ornitologiska Förening är representerade i styrelsen med en ledamot var.

Om Du vill stödja stiftelsens verksamhet är du välkommen att lämna ditt bidrag på stiftelsens bankgiro 5338-3774. Bidragen går till vår verksamhet. På vår hemsida www.naturvardsstiftelse.se kan du läsa om vår verksamhet. På hemsidan www.farsnagard.se kan du läsa om Färsna gård och vad som händer där just nu.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Färsna gård

761 73 NORRTÄLJE

Besöksadress: Färsna gård, 2 km norr om Norrtälje stad

Tel nr: 0176 - 184 02 (naturvård), 184 07 (Färsna gård)

E-post: norrtalje@naturvardsstiftelse.se

Hemsida: www.naturvardsstiftelse.se

www.farsnagard.se